

*maestral*: «art mecànica --- en aquesta ciència són, fill, los *maestrals*, se és a saber, lauradors, ferrés, fusters, sabatés --- en qualque terra on sia, pot viure *maestral*: e per assò los sarraïns han molt bona manera en assò que tot hom --- no s' lexa de mostrar a son fill algun *mester* ---» (*Do. Pu.*, § 79.1, ed. Gili, p. 209).

«*Manestral* d'alguna art: artifex, technides, artitus», Busa-N. 1507; «DELS OFFICIALS O *MENESTRALS* QUI SERVEIXEN A CASA», OPou, *TbPu.*, 161, que a continuació dóna llista de més de 100 noms d'oficis, i acaba: «qualsevol *menestral*: faber», ib., p. 164; «après del Duc anaven tots los ordes, cascú ab un ciri encès en la mà, après venien tots los *menestrals*, cascun ofici ab sa lueca que feta havien; e fo molt gran divís entre los oficis --- car los texidóys deyen que devien precehir als ferrés, e ls ferrés deyen lo contrari ---», JoMartorell (cap. 41, Ag. I, 118). Eren gent influent en la Bna. antiga, amb representació de cada ofici en el Consell de Cent, en les Deliberacions municipals de 1641: «*Menestrals* qui acaban: G. Pujol, fuster, bosquer, M. G. argenter, J. M. blanquer, AR parayre, OX sabater, PR sastre, HM. mestre de cases, AC seller, EA rajoler --- SB guanter»; Careta, *Barbr.*, 264-5, fa importants consideracions sobre l'evolució del concepte de *menestral* entre nosaltres, a les quals remeto (sense subscriure-les en tot); cf. Josep Coroleu, «Memòries d'un *Menestral*», Bna. 1888 (fets de 1792 a 1862).

Acc. especial: «és lo nom que en l'Alt Empordà y en la Garrotxa donen als pagesos que posseïxen terres en propietat», Cels Gomis (Avinyonet d'E., en *Arabia, MiscFolkl.*, p. 41).

Modernament al costat de *menestral* s'ha format un femení *menestralla*: el Baró de Maldà descrivint els barris de Bna.: «prop de allí és la Pescateria --- sempre abundant de gent del art de la mar, pescadors y pescateres, venedores de peixos, sens estos molts *menestrals* y *menestrallas* a comprar peix». En ross., segurament en una acc. de propietari acomodat com la que indica a l'Emp. C. Gomis: en un romanço que deu ser de cap allà, pregunta una dama que té de parir: «Quan eixiré a missa? / Ay, las més pobretas estan quinze dias / y las *menestrallas* - un mes y un dia» (MilàF, *Romlo.*, 204.17, versió A, igual en la versió H recollida a Arles); també degué ser una pageda important, propietària, la que donà nom a la *Font de la Menestralla*, dalt de la plana cultivada de Talteüll (1960).

*Menestrallada* 'la classe mitjana' Ildefons Sunyol escrivint a Coromines des de Madrid, 1907: «tots els homes polítics d'aquí saben que la pau o la guerra estan en mans d'aquelles classes, representades per la Lliga; l'actitud de la nostra *menestrallada* democràtica, en els moments actuals, no els preocupa gota». *Menestrallalla*; *menestralla*; *menestrallenc*; *menestralla*, -aleria. *Menestrallaessa*. *Menestralet*.

Sembla que també existí un derivat paral·lel i amb el mateix sentit, format amb -ARIUS, cat. -er, d'on oc. ant. *menestrier*, fr. antiq. *ménétrier*; però en cat., amb síncope com la de *mester*, en degué resultar *mestrer*, dissimilat en *mester*: «Dic eu verament que Jh. Cr.

fo *mester* de la circumcisió, per la vertat de Déu», *VidesR*, f° 33v2, on tradueix el ll. «*ministerium* fuisse circumcisionis», 84.18, cf. la meua nota, 48a, a aquest passatge. Avui s'usa *mestret* per 'menestral', o més aviat 'obrer', a CastPna., d'on el nom de *barri dels Mestrets* entre la via i el riu Millars (i el *Camí de Mestrets*, que en surt), barri de la gent treballadora (1961), nom que potser és alteració de *Mestré(r)s*, pres com si fos un diminutiu de *mestre d'ofici* (car tinguem present que segons la fonètica sintàctica val. la combinació -et de- es pot pronunciar = -é de, d'on possibles ultracorreccions).

En el cat. general, l'equivalent d'oc. *menestrier*, en diverses variants, no sols *ministrer* [1399 Metge], pren l'acc. 'músic, tocador de música' (com el fr. ant. *menestriel*) (> *MINISTRIL*, *DECH* iv, 37b38-41): «per tal com jo trobava gran plaer en xandres e *ministrers*, aquest hom qui té la rota --- me fa denant sons desplaents ---», Metge (*Somni* II, *NCl.*, 69.28); «Curial, acompanyat de *menestrers* e trompetes ---», *Curial* (*NCl.* I, 64); «sus axí com quant una ciutat rep son senyor, que ls *ministrés* van primers, cantant e sonant», StVicentF (*Serm.* I, 36.31); «manant se posassen a punt moltes atxas, perquè si era la entrada de nit estiguessen prestas, y las trompetas, *manastrils* de la ciutat, y attambors de cavall, estiguessen tocant y sonant aquells en lo Portal de Mar ---», en el Dietari Munic. de Bna., 4-vii-1613; Vergés Paulí dóna algun doc. tortosí de *menestril* (*Espurnes* v, 138); més cites en *AlcM* de *ministrer* [1377], de *ministril* [1583], *menestril* [1599], *ministrrell* [1552]. Però el poblet (no riu, com diu *AlcM*) de *Ministrells*, a l'Alt Urgellet, és inversemblant que vingui d'això (potser de *MONESTERIUM* +-ELLOS, cf. el *ministr* *MONESTERIUM* citat per Verdager en nota al cant VIII de *Canigó*): el sign. d'aquests noms és, doncs, 'petit monestir'. El plural *ministreres* que *AlcM* cita de BMetge i d'un doc. de 1419 (s. v. *ministre*, § 5) és de creure que s'accentuà *ministrés* (per *ministrers*).

*Ministre* [S. XIII], pres del ll. *mīnister*, -tri, 'servidor', que prengué el sentit modern, per l'ús que en feren els monarques medievals, referint-lo als alts funcionaris que servien directament a llurs ordres; però en moltes administracions municipals a l'antiga s'aplicà als simples saigs o agutzils (així encara en zones apartades, com les poblacions del Migjorn valencià; a Polop encara ho diuen així, 1963); a Eiv. dues espècies de peix del gènere *Labrus* (llavió) duen, una el nom de *saig* (*Crenilabrus mediterraneus*), l'altra el de *ministre* (*Thalassoma pavo*) (detalls en nota de FCastelló Orvay, en *El Pitiuso* 1975, p. 29). *Ministra*. *Ministeri* [Llull] en sentit religiós, pres de *ministerium*, duplicat del mot encapçalador d'aquest article; en el sentit governamental, Lacav.: «*ministeri de estat*: càrrec del qui és *ministre* d'estat»; *ministerial*.

*Administrar*, pres del ll. *administrare* 'dirigir els qui presten algun servei', 'administrar': ja en Muntaner, en el sentit etimològic de dirigir un servidor: «per aquesta raon, leva, e comença ton libre e ta història, al mills que Déus te *aministrarà*» (§ 1, Casacuberta I,